

Olivija | 1

2018 M. GRUODŽIO 7 D.

Įvykio diena

Vos tik sužinojusi, kad laukiوسي, norėjau mergaitės. Svajingai klaidžiojau tarp parduotuvių lentynų, čiupinėjau lėlių dydžio sukneles ir mažyčius nėrinuotus batelius. Įsivaizdavau mudvi nusilakavusias nagus tokia pat spalva – aš, niekada nesidariusi manikiūro. Įsivaizdavau tą dieną, kai jos fėjiški plaukai jau bus pakankamai ilgi surišti į kasas, prie mokyklos autobuso lango prispaustą jos nosį. Kiekviena svaja buvo ateities prisiminimų rožinio karoliukas; meldžiausi kasdien.

Pasirodo, nebuvau uoli tikinčioji... tik kankinė.

Kai pagimdžiau ir gydytojas pranešė kūdikio lytį, iš pradžių juo nepatikėjau. Taip tvirtai buvau save įtikinusi tuo, ko *norėjau*, kad visiškai pamiršau tai, ko man *reikėjo*. Bet laikant ant rankų slidų kaip masalą Ašerį man palengvėjo.

Geriau susilaukti berniuko, kuris niekada netaps kieno nors auka.

Dauguma žmonių Adamse, Naujajame Hampšyre, žino mane vardu, o nežinantys girdėjo, kad verta laikytis toliau nuo mano namų. Su bitininkais dažnai taip – mes, kaip ir gaisrininkai, savanoriškai stumiame save į pavojų, kurį kiti sapnuoja košmaruose. Medų nešančios bitės yra kur kas mažiau kerštingos nei jų geltonšvarkės pusseserės, bet žmonės dažniausiai jų neskiria, todėl viską, kas gelia ir zvimbiam, mato

kaip galimą pavojų. Už kelių šimtų metrų nuo senovinio, šiam kraštui būdingo stiliaus namo puslankiu, primenančiu vaivorykštę, sustatyti mano bičių aviliai, pavasarį ir vasarą bitės grėsmingai zvimbdamos skraido tarp avilių ir laukų apdulkindamos išsiskleidusius žiedus.

Užaugau mažame ūkyje, išstisęs kartas priklausiusiame tėvo šeimai: obelių sodas, iš kurio rudenį buvo gaunamas ir pardavinėjamas mamos pagamintas sidras ir spurgos, vasarą visiems atviri braškių laukai, kuriuose gali pats prisiskinti uogų. Turėjome apsčiai žemių, bet stokojome pinigų. Tėčiui bitininkystė buvo tik pomėgis, kaip ir jo paties tėvui, ir taip toliau, iki pat seniausio Makafio, vieno pirmųjų naujakurių Adamse. Miestelis pakankamai nutolęs nuo Baltųjų Kalnų nacionalinio miško, kad būtų įmanoma įpirkti nekilnojamąjį turtą. Jame yra vienas šviesoforas, vienas baras, viena kavinė, pašto skyrius, žalumos kampelis, kur anksčiau buvo bendra avių ganykla, ir Sleid Brukas – upelis, kurio pavadinimas buvo netinkamai užrašytas 1789 metų geologinių tyrimų žemėlapyje, bet prilipo. *Sleit* Brukas, kaip turėjo būti užrašyta, pavadintas pagal uolieną, kasamą jo krante, gabenamą toli nuo čia ir virstančią antkapiais. *Sleidas* – tai vietinio laidojimo biuro darbuotojo ir kaimo girtuoklio pavardė. Jis dažnai klaidžiodavo įkaušęs ir, ironiška, *nuskendo* penkiolikos centimetrų gylio upelyje.

Papasakojau Breidenui šią istoriją, kai pirmą kartą atsivežiau jį susipažinti su tėvais. Tuo metu jis vairavo, šypsena nušvito kaip žaibas. „O kas palaidojo laidojimo namų darbuotoją?“ – paklausė jis.

Tuo metu gyvenome Vašingtono priemiestyje, Breidenas mokėsi rezidentūroje Džono Hopkinso ligoninės širdies chirurgijos skyriuje, aš dirbau Nacionaliniame zoologijos sode, bandžiau sukrapštyti pinigų zoologijos magistro studijoms. Draugavome vos tris mėnesius, bet jau buvau pas jį išikrausčiusi. Tą savaitgalį lankėme mano tėvus, nes giliai širdyje žinojau, kad Breidenas Filmsas yra *tas vienintelis*.

Per tą pirmą kelionę namo buvau tokia užtikrinta savo ateitimi. Klydau dėl visko. Niekada neketinau tapti bitininke kaip tėtis; ne- maniau, kad suaugusi vėl turėsiu miegoti savo vaikystės kambaryje;

negalėjau nuspėti, kad įleisiu šaknis ūkyje, iš kurio su vyresniuoju broliu Džordanu nekantravome ištrūkti. Ištekėjau už Breideną; jis gavo darbą Masačusetso bendrojoje ligoninėje; persikėlėme į Bostoną; buvau gydytojo žmona. Tada, praėjus beveik metams nuo mūsų vestuvių, vieną vakarą tėvas patikrinęs avilius negrįžo namo. Motina rado jį aukštoje žolėje, mirusį nuo širdies smūgio, bitės tarsi aureolė sukosi jam virš galvos.

Motina porelei iš Bruklino pardavė tą žemės dalį, kurioje augo obelų sodas. Pasiliko braškių lysves, bet visiškai nežinojo, ką daryti su tėvo aviliais. Kadangi mano brolis darė aukšto rango teisininko karjerą, o motina buvo alergiška bitėms, bitynas atiteko man. Penkerius metus kiekvieną savaitę važinėjau iš Bostono į Adamsą, kad pasirūpinčiau bičių kolonijomis. Gimus Ašeriui pasiimdavau jį kartu ir kol tikrindavau avilius, palikdavau jį prižiūrėti mamai. Įsimylėjau bitininkystę – kaip lėtai trauki rėmą iš avilio, žaidimą „Kur Jonas?“ ieškant motinėlės. Penkias kolonijas išplėčiau į penkiolika. Eksperimentavau su bičių genetika prijungdama bičių šeimas iš Rusijos, Slovėnijos, Italijos. Pasirašiau apdulkinimo sutartis su Bruklino gyventojais ir trijų vietinių vaismedžių sodų savininkais, jų teritorijoje pastatėme naujų avilių. Rinkau, sukau ir pardavinėjau medų, bičių vaško produktus ūkininkų turgeliuose nuo Kanados sienos iki Masačusetso priemiesčių. Kone per atsitiktinumą tapau pirmąja komerciškai sėkmingai dirbančia bitininke per visą Makafijų bitininkystės istoriją. Kai su Ašeriu persikraustėme į Adamsą, žinojau, kad galbūt niekada nepraturtėsiu, tačiau bent galėsiu užsidirbti pragyvenimui.

Tėtis išmokė, kad bitininkystė yra ir našta, ir privilegija. Jei bitės apsieina be tavo pagalbos, į jų gyvenimą verčiau nesikišti ir pagelbėti tik tada, kai to reikia. Tai feodaliniai santykiai: teiki apsaugą už jų darbo vaisius.

Jis mane išmokė, kad jei pažeidžiamas avilio centras, bitės susikuria ginklą apsisaugoti.

Išmokė, kad darant staigius judesius tau gali įgelti.

Šias pamokas priėmiau kiek per rimtai.

Tėčio laidotuvių dieną, o ir po daugelio metų laidojant mamą, viską papasakojau bitėms. Tai sena tradicija – pranešti apie netektį šeimoje; jei bitininkas miršta ir bičių nepaprašoma likti su naujuoju šeimininku, jos išskrenda svetur. Naujajame Hampšyre tradiciškai priimta dainuoti, taigi ta naujiena turi rimuotis. Todėl kiekvieną avilį apdengiau juodu krepu, tyliai pabeldžiau ir per dainą atskleidžiau tiesą. Mano veido tinklelis tapo laidotuvių šydu. Avilį galėjai laikyti karstu.

Kai tą rytą nusileidžiu į apačią, Ašerį randu virtuvėje. Esame sutarę – pirmasis atsikėlęs paruošia kavos. Iš mano puodelio dar kyla garai. Ašeris, įbedęs akis į telefoną, kemša dribsnius su pienu.

– Labas rytas, – pasisveikinu, jis atsakydamas suniurzga.

Trumpam leidžiu sau į jį spoksoti. Sunku patikėti, kad tas švelniai kalbis berniukas, kuris verkdamas išsitemęs rankas lipniu bičių pikiu, dabar gali pakelti dvidešimties kilogramų dėžę su medumi, lyg ji svertų ne ką daugiau nei jo ledo ritulio lazda. Ašerio ūgis daugiau nei metras aštuoniasdešimt, bet net ir augdamas jis neatrodė nerangus. Jis juda taip grakščiai kaip laukinės katės, kurios gali nukniaukti kačiuką arba vištą net nespėjus suprasti, kas įvyko. Ašeris paveldėjo šviesius mano plaukus ir vaiduokliškas žalias akis, už kurias visada buvau dėkinga likimui. Jis turi tėvo pavardę, bet jei kaskart pažvelgusi į sūnų matyčiau Breideną, būtų kur kas sunkiau.

Įvertinu jo plačius pečius, drėgnas garbanas ant sprando; tai, kaip kruta jo dilbių sausgyslės, kai jis skaito žinutes. Kartais *tai* šokiruoja – vos prieš kelias sekundes jis sėdėjo man ant pečių mėgindamas pritraukti žvaigždę ir atrišti nakties siūlą.

– Šiandien nėra treniruotės? – paklausiu ir atsigeriu kavos. Ašeris žaidžia ledo ritulį nuo tada, kai čia atsikraustėme; čiuožti jam taip pat lengva kaip vaikščioti. Vienuoliktoje klasėje jį išrinko kapitonu, o šiais metais perrinko. Niekaip neprisimenu, ar šiandien jie treniruoja prieš pamokas, ar po jų, mat grafikas keičiasi kasdien.

Jo lūpos sukruta ir šypteli, jis atrašo į žinutę, bet man neatsako.
– Ei? – kreipiuosi. Į seną, lipnia juosta atmestina suklijuotą skrudintuvą, kuris kartais užsiliepsnoja, įdedu duonos riekę. Pusryčiams visada ant duonos užsitepu medaus – šio niekada nepritrūksta.

– Tikriausiai treniruotė bus vėliau, – pamėginu dar kartą ir atsakau už Ašerį. – Taip, mama, ačiū, kad taip uoliai domiesi mano gyvenimu.

Sukryžiuoju rankas virš rombais išmarginto megztnio.

– Ar esu per sena vilkėti šitą aptemptą palaidinę be rankovių? – lyg tarp kitko paklausiu.

Tyla.

– Atleisk, šiandien nevakarieniausiu kartu, įstojau į sektą.

Primerkiu akis.

– Ketvirtadienį į instagramą įkėliu nuotrauką, kurioje tu mažas ir nuogas.

Ašeris išsisukinėdamas suniurzga. Iššoka mano skrebutis; užtepu ant jo medaus ir įsitaisau ant kėdės tiesiai priešais sūnų.

– Būtų gerai, jei nenaudotum mano *Mastercard* kortelės susimokėti už *Pornhub* prenumeratą.

Jis taip staigiai žvilgteli į mane, kad, atrodo, girdžiu, kaip trakšteli jo kaklas.

– *Ką?*

– O, labas, – ramiai pareiškiu. – Smagu, kad sulaukiau tavo dėmesio.

Ašeris papurto galvą, bet padeda mobilųjį į šalį.

– Nenaudojau tavo *Mastercard* kortelės.

– Žinau.

– Naudojau *Amex*.

Prapliumpu juoktis.

– Beje, *niekada* nevilkek aptemptos palaidinės be rankovių, – sako jis. – Jėzau.

– Tai *vis dėlto* klauseisi.

– Kaip galėjau *nesiklausyt*? – Ašeris susiraukia. – Tavo žiniai, kitų mamos prie pusryčių nekalba apie pornografiją.

– Tau tikrai pasisekė.

– Na, – tarsteli jis ir gūžteli pečiais. – Taip. – Kilsteli savo puodelį, susidaužia su manuoju ir atsigeria kavos.

Nežinau, kokie yra kitų tėvų santykiai su vaikais, bet mudu su Ašeriu perėjome ugnį, tikriausiai todėl mudviejų ryšys neįveikiamas. Nors jis mieliau mirtų, nei leistų jį apkabinti po laimėtų rungtynių, kai esame tik dviese, atsiduriame savo visatoje, tarsi orbitoje susaisyti Mėnulis ir planeta. Ašeris užaugo namuose be tėvo, bet jis turi motiną, kuri kovotų dėl jo iki mirties.

– Kalbant apie pornografiją, – sakau, – kaip laikosi Lilė?

Sūnus paspringsta kava.

– Jei mane myli, daugiau niekada nekartok šito klausimo.

Ašerio mergina smulki, tamsi, turi plačią šypseną, kuri visiškai pakeičia jos veidą. Ašeris – jėga ir stiprybė, o Lilė – keistuolė; tarsi fėja, kuri neleidžia jam per daug rimtai į save žiūrėti; tarsi klaustukas jo nuspėjamame ir įprasta vaga tekančiame gyvenime. Ašeriui netrūko romantinių santykių su merginomis, kurias pažinojo dar nuo darželio laikų. Lilė šiame mieste naujokė.

Šį rudenį jie neišskiriami. Dažniausiai per vakarienę girdžiu tik *Lilė padarė tą ar Lilė pasakė aną*.

– Šią savaitę jos nemačiau, – nusistebiu.

Ašerio telefonas suvibruoja. Nykščiai ima lakstyti rašydami atsakymą.

– Ak, būti jaunai ir įsimylėjusiai, – garsiai svajoju. – Ir nesugebėti trisdešimt sekundžių išverti nesusirašinėjus.

– Rašau Dirku. Jam trūko raištelis, klausia, ar turiu atliekamą.

Tai vienas iš vaikinų ledo ritulio komandoje. Neturiu įrodymų, bet man visada atrodė, kad Dirkas – vienas tų vaikų, kurie yra itin malonūs prie akių, tačiau vos nosisukus pasako ką nors šlykštaus, pavyzdžiui: *Tavo mama tikra pupytė, seni*.

– Ar Lilė bus per rungtynes šeštadienį? – paklausiu. – Po to galėtų užsukti vakarienės.

Ašeris linkteli ir susikiša telefoną į kišenę.

- Turiu lėkt.
- Nepabaigai savo dribsnių...
- Pavėluosiu.

Jis nuryja paskutinį didelį gurkšnį kavos, užsimeta ant peties kuprinę ir nuo virtuvės spintelės iš dubenėlio pagriebia automobilio raktus. Vairuoja 1988-ųjų džipą, nusipirko už ledo ritulio stovyklos vadovo algą.

- Pasiimk paltą, – šūkteliu jam išeinant pro duris. – Lauke...

Jo iškvepiamas oras lauke virsta garais; sūnus įšoka į automobilį ir užveda variklį.

- Sninga, – užbaigiu.

Gruodį bitininkai gali pailsėti. Rudenį veiklos pilna – pirmiausia reikia išimti medų, tada susitvarkyti su puolančiomis erkėmis ir paruošti bites, kad jos išgyventų Naujojo Hampšyro žiemą. Tam reikia sumaišyti tirštą cukraus sirupą, supilti jį į maitintuvę meduvėje, tada apšiltinti avilį prieš pirmuosius šalčius. Žiemą bitės kaupia energiją, tą patį turėtų daryti ir bitininkas.

Man niekada nesisekė atsipalaiduoti.

Ant žemės jau iškrito sniego ir to užtenka, kad užlipčiau į palėpę ir susirasčiau kalėdinių papuošimų dėžę. Tai tos pačios dekoracijos, kurias mama naudojo mano vaikystėje: keraminiai sniego seniai virtuvės stalui, elektrinės žvakidės, įžiebiamos prie kiekvieno lango vakarais, virš židinio kabinamos lemputės. Yra ir antra dėžė, kurioje guli mūsų kojines ir eglutės žaisliukai, bet turime tradiciją kabinti juos kartu su Ašeriu. Galbūt šį savaitgalį nusikirsime eglę. Galėtume tai padaryti po jo rungtynių šeštadienį kartu su Lile.

Nesu pasiruošusi jį prarasti.

Ta mintis priverčia sustoti kaip įbestai. Jei ir nepakviesime Lilės kartu išsirinkti eglės – puošti jos, kol Ašeris pasakos jai istoriją apie žaisliuką elnių iš šakelių, kurį pagamino darželyje, arba neįtikėtina mažus vaikiškus batelius, mano ir jo, kuriuos visuomet kabiname ant

aukščiausių eglės šakų, – netrukus prie mūsų kompanijos prisijungs kuri nors kita mergina. Už viską labiau linkiu Ašeriui užmegzti santykius, kokių pati nepatyrčiau. Žinau, tai ne meilė, jei vienas ją gauna, o iš kito ji atimama, bet esu užtektinai savanaudiška ir tikiuosi, kad Ašeris dar bent kurį laiką bus tik mano.

Nutempiu pirmąją dėžę žemyn laiptais, mintyse girdžiu Ašerio balsą: *Kodėl nepalaukei? Galėjau atnešti.* Žvilgteliu pro praviras jo miegamojo duris ir užverčiu galvą pamačiusi nepaklotą lovą. Einu iš proto, kai palieka išdraikytą paklodę, neužkišęs jos kraštų už čiužinio, o jį ne mažiau varo iš proto tvarkymasis, nes žino, kad vos po kelių valandų vėl susirangys lovoje. Atsidususi pastatau dėžę ir įeinu į sūnaus kambarį. Pakeliu patalus į viršų norėdama juos aptvarkyti. Ant grindų nukrenta knyga.

Tai tuščias dienoraštis, kuriame Ašeris spalvotais pieštukais pripiešęs eskizų. Matau virš obels žiedo skrendančią bitę – ji nupiešta iš arti, matosi jos viršutiniai žandai ir prie kojų prilipusios žiedadulkės. Nupieštas ir mano senas automobilis, 1960 metų gamybos šviesiai mėlynas fordas, priklausęs tėčiui.

Tai švelnioji Ašerio pusė, dėl to jį myliu tik dar labiau. Nuo pat vaikystės buvo aišku, kad turi meninių gebėjimų, kartą net užrašiau jį į tapybos pamokas, bet apie tai sužinojo jo ledo ritulio komandos draugai. Treniruojuojantis paduoti ir atmušti ritulį Ašeris suklydo ir vienas jo komandos narių pasakė, kad galbūt nereikėtų laikyti lazdos taip, kaip Bobas Rosas laiko teptuką, taigi sūnus metė dailės užsiėmimus. Dabar piešia tik niekam nematant. Niekada man nerodo savo darbų. Bet į pašto dėžutę gavome lankstinukų iš Rod Ailando dizaino mokyklos ir Savanos meno ir dizaino koledžo, o juos užsakiau ne aš.

Perverčiu kelis puslapius. Viename piešinyje tikrai vaizduojama aš, nors Ašeris mane nupiešė iš nugaros, stovinčią prie kriauklės. Atrodau pavargusi, išsekusi. *Ar taip jis mane mato?* – svarstau.

Burundukas įžūliai žibančiomis akimis. Akmenų siena. Pusnuogė mergina – Lilė? – guli ant lapų krūvos ranka prisidengusi akis.

Staiga išmetu iš rankų sąsiuvinį, tarsi būčiau nusideginusi. Suimu delnais skruostus.

Juk nemaniau, kad Ašeris neturi lytinių santykių su savo mergina, tačiau nesam apie tai kalbėję. Vienu metu, kai jis pradėjo lankyti gimnaziją, pirkdavau prezervatyvus ir tarsi tarp kitko padėdavau juos prie kitų pirkinų iš vaistinės, tokių kaip dezodorantas, skustukų galvutės ir šampūnas. Ašeris myli Lilę – nors man neprisipažino, matau, kaip jo veidas nušvinta jai prisėdus šalia, kaip jis patikrina, ar ji prisisėgė saugos diržą įsėdusi į jo automobilį.

Greitai vėl sujaukiu Ašerio patalus ir apklotą. Įkišu sąsiuvinį tarp atklodės klosčių, pagriebiu porą kojinių ir išeidama uždarau duris.

Vėl paimu Kalėdų dėžę mąstydamą apie du dalykus: atsiminimai sveria tikrai daug ir mano sūnus turi teisę į savo paslaptis.

Bitininkystė yra antra seniausia profesija pasaulyje. Pirmieji bitininkai buvo senovės egiptiečiai. Bitės buvo karalių simbolis, saulės dievo Ra ašaros.

Graikų mitologijoje bitininkystės dievą Aristėją rūpintis bitėmis išmokė nimfos. Jis įsimylėjo Orfėjo žmoną Euridikę. Kartą, bandydama išsisukti nuo Aristėjo, Euridikė užmynė ant gyvatės ir mirė. Orfėjas nukeliavo iki pat pragaro, kad ją prikeltų, o Euridikės seserys nimfos nubaudė Aristėją – nužudė visas jo bites.

Biblija žada žemę iš pieno ir medaus. Korane teigiama, kad rojuje teka medaus upės tiems, kurie saugo mus nuo blogio. Hinduistų dievybė Krišna dažnai vaizduojamas su mėlyna bite ant kaktos. Bitė laikoma ir Kristaus simboliu – viena greta kito teisingumo geluonis ir gailestingumo medus.

Pirmosios vudu lėlės buvo nulietos iš bičių vaško; *unganas** pataria ištepti žmogų medumi, kad jis būtų apsaugotas nuo vaiduoklių;

* Vyriškosios lyties šventikas Haičio vudu religijoje (*čia ir toliau – vertėjos pastabos*).

*manbo** gamina pyragėlius iš medaus, burnočių ir viskio, suvalgius jų prieš jaunatį galima išvysti savo ateitį.

Kartais svarstau, kuris iš mano priešistorinių protėvių pirmasis įkišo ranką į drebę. Ar ištraukė pilną saują medaus, o gal sugeltą kumštį? Ar pirmojo pažadas vertas antrojo rizikos?

Baigusi puošti namus šventinėmis dekoracijomis, užsimaunu žieminius batus, apsivelku striukę ir patraukiu per sklypą visžalių šakų. Turiu nueiti iki palaukės, kur auga kelios mano šeimai priklausančios obelys. Ant šerkšno nubalintos žemės jos atrodo klatingai ir raganiškai – gumbuotos šakos tiesiasi į dangų, vėjas šnabžda sudžiūvusių lapų balsu: *Arčiau, arčiau*. Ašeris anksčiau lipdavo į šias obelis; kartą buvo užsikoręs taip aukštai, kad turėjau skambinti gaisrinei – nukėlė tarsi kokią katę. Prasibrovusi į miškelį už sodo išsitraukiu rankinį pjūklą, po kojomis traška šakelės. Pasiėkiu vos kelių išsikerojusių medžių šakas; dauguma jų aukščiau, nei įstengiu pasistiebti, bet džiaugiuosi pjaudama tas, kurias galiu. Pušų, eglių ir kėnių krūva auga, prireikia trijų kartų sunešti viską per sodą iki namo prieangio.

Kol susinešu šakas ir susirandu gėlininkų naudojamos vielos ritę, skruostai įkaista ir įrausta, o ausų galiukų nebejaučiu. Ant prieangio grindų išdėliuju visžales šakas, sukarpau jas, kad padvigubinčiau ar patrigubinčiau jų kiekį ir atrodytų tankiau. Parsineštoje kalėdinių dekoracijų dėžėje yra ilga lempučių girlianda, apsuksiu ja vainiką, o jį pritvirtinsiu aplink laukujes duris.

Nežinia kodėl pasirodo, jog kažkas mane stebi.

Plaukeliai ant sprando pasistoja piestu, lėtai atsisuku į bevaisius braškių laukus.

Sniege jie atrodo kaip baltos medvilnės pradalgė. Tokiu vėlyvu metų laiku galulaukė skęsta šešėliuose. Vasarą braškes vagia meškėnai

* Haičio vudu religijos šventikė.

ir elniai; kartais pasirodo kojotas. Tačiau artėjant žiemai plėšrūnai dažniausiai tyliai susirango savo urvuose...

Staigiai puolu bėgti link avilių.

Nespėjusi pasiekti juos supančios elektrinės tvoros, užuodžiu stiprų bananų kvapą – aiškiausias ženklas, kad bitės įniršusios. Keturiuose aviliuose ramu ir tylu, jie tvirtai apvynioti nuo šalčio. Tačiau pats dešiniausias sudraskytas į šipulius. Visas bičių motinėles praminiau scenos divų vardais: Adelė, Bionsė, Leidi Gaga, Vitnė, Maraja. Teilor, Britnė, Mailė, Arita ir Ariana gyvena obelų sode; dar man priklauso Sija, Dion, Šer ir Keiti. Suniokotas Selinos avilys.

Vienoj elektrinės tvoros pusėj prasibrauta jėga, ji sutrypta. Avilio statramsčiai išbarstyti ant apsnigtos žemės; į skutelius sudraskyti polistireno gabalai. Užkliūvu už sulaužyto korio, jame įspausta lokio pėda.

Prisimerkiu spoksodama į tamsią liniją, kur laukai virsta mišku, bet lokio jau nematyti. Bitės tiesiogine žodžio prasme būtų nusižudžiusios – gėlusios tol, kol lokys nurioglintų tolyn, – kad atsikratytų užpuoliko.

Lokys ne pirmą kartą užpuolė vieną mano avilių, bet šį kartą tai nutiko vėliausiai per bitininkystės sezoną.

Žengiu link krūmokšnių lauko pakraštyje ir ieškau bičių, kurios gal dar nespėjo sušalti. Tarp cukrinio klevo šakų matyti nedidelis gumbas, jis šnypščia, nuo jo laša tamsiais kaip sirupas lašais. Nematau Selinos, bet jeigu bitės slepiasi, didelė tikimybė, kad motinėlė su jomis.

Kartais, pavasarį, bitės spiečiasi. Gali jų rasti susibūrusių lauke į laikiną prieglobstį, kol nuskris ten, kur, kaip nusprendė žvalgai, bus naujieji jų namai.

Pavasariį bitės spiečiasi, nes avilyje joms ima trūkti vietos.

Pavasariį bitės spiečiasi, nes turi medaus, yra laimingos ir ramios.

Pavasariį bitės spiečiasi ir dažniausiai gali spiečių sugauti, pastatyti naują avilį, kur joms užteks vietos dėti perus, nešti žiedadulkes ir kaupti medų.

Šįkart tai nėra įprastas spiečius. Šios bitės įniršusios, praradusios viltį.

– Pasilikit, – maldauju, tada kuo greičiau nubėgu namo.

Tris kartus sulakstau pirmyn atgal per lauką, kaskart po aštuonis šimtus metrų, slidinėdama ant sniego, nuklojusio žemę tarsi dul­kės. Turiu ištraukti naują medinį pagrindą, tuščią praėjusiais metais neišgyvenusios šeimos avilį ir pamėginti suleisti į jį bites; turiu iš rūsio pasiimti savo bitininkystės įrankius, kuriuos ten palikau žiemai: dūminę ir kaltą, vielos ir bičių šluotelę, kepurę, šydą ir pirštines. Su­prakaituoju, rankos virpa, pirštai įraudę nuo šalčio. Nerangiai pakeliu kelis rėmus, gal juos dar bus galima išgelbėti po lokio antpuolio, ir sudedu į avilį. Kai kuriuos sumaigytus korius pritvirtinu prie rėmų viela tikėdamasi, kad bitės norės grįžti į pažįstamą aplinką. Pastačiusi naują avilį patraukiu prie cukrinio klevo.

Šviesos nedaug, nes temsta anksti. Matau, kaip bitės juda, bet sunkiai atskiriu jų kontūrus. Jei čia būtų Ašeris, galėčiau paprašyti palaikyti spiečių gaudyklę tiesiai po šaka, kol sužersiu į ją bites, bet esu viena.

Prireikia kelių bandymų, kad įžiebčiau susiraičiusią beržo tošį ir uždegčiau dūminę; vėjas viską apsunkina. Pagaliau žybteli raudona žiežirba, numetu ją į nedidelę metalinę dūminę ant medžio drožlių saujos. Kelis kartus suspaudžiu dummies, iš siauro kaklelio veržiasi dūmai. Keletą tumulų nukreipiu į bites; tai jas prislopina ir sumažina agresyvumą.

Nuleidžiu kepurės šydą ir iškeliu tą patį pjūklą, kuriuo pjoviau žalumynus. Ši šaka daugiau nei penkiolika centimetrų aukščiau, nei galiu pasiekti. Keikdamasi atitempiu po medžiu sulaužytą medinį se­nojo avilio pagrindą ir mėginu išlaikyti pusiausvyrą stovėdama ant jo griaučių. Tikimybė, kad nupjausiu šaką, lygi tikimybei susilaužyti kulkšnį. Kone apsiverkiu iš palengvėjimo nupjovusi šaką, lėtai ir atsar­giai ją nunešu prie naujojo avilio. Staigiai trūkteliu ir stebiu, kaip bitės krenta į vidų. Kresteliu dar kartą tikėdamasi, kad tarp jų yra motinėle.

Jei būtų šilčiau, būčiau labiau užtikrinta. Ant prielakčio su­sirinktų keletas bičių, jų geluonys būtų iškelti į viršų, jos plaktų

sparneliais skleidamos Nasonovo feromonus, kad pasiklydusios bitės rastų kelią namo. Tai būtų ženklas, kad avilyje yra motinėle. Tačiau dabar per šalta, todėl ištraukiu kiekvieną rėmą tarp nerims-tančių bičių ieškodama motinėlės. Ačiū Dievui, Selina čia, motinėle pažymėta – ant ilgos siauros nugaros pastebiu nupieštą žalią taškelį ir perkeliu ją už sparnų į motinėlės gaudyklę, nedidelį plastikinį daiktėlį, kuris atrodo kaip plaukų segtukas. Kelias dienas, kol bitės apsipras prie naujų namų, ji bus saugi motinėlės gaudyklėje. Tai taip pat neleis šeimai išskristi. Kartais bitės palieka avilį kartu su motinėle, jei jis joms nepatinka. Tačiau jei motinėle įkalinta, be jos neiškeliaus.

Virš meduvės paleidžiu dar dūmų, tikėdamasi nuraminti bites. Bandau įsprausti motinėlės gaudyklę tarp korių, bet pirštai sušalę ir vis nuslysta. Kai ranka trinkteliu į medinės dėžės kraštą, viena bičių darbininkių įbeda man į ranką geluonį.

– Šūdas, – aikteliu ir atšoku nuo avilio. Paskui mane seka pulkas bičių, paviliotų įgėlimo kvapo. Priglaudžiu ranką prie krūtinės, akis ima graužti ašaros.

Nusitraukiu kepurę ir tinklėlį, delnais užsidengiu veidą. Galiu kuo rūpestingiausiai apsaugoti motinėle; galiu maitinti bites cukraus sirupu ir apšiltinti jų naują avilį; galiu melstis kiek įmanydama, tačiau ši bičių šeima neturi galimybės išgyventi per žiemą. Jos paprasčiausiai neturės tiek medaus, kiek lokys iš jų pavogė.

Ir vis dėlto. Negaliu tiesiog palikti jų likimo valiai.

Todėl lėtai nuleidžiu teleskopinį avilio dangtį ir sveiką ranka pakeliu įrankių dėžę. Kitoje rankoje laikau sniego gniūžtę, mėgindama nuslopinti įgėlimo skausmą. Nušlepsių atgal į tvartą. Rytoj kilnumo vedama įpilsiu bitėms papildomo maisto į viršutinę avilio maitintuvę ir apvyniosiu avilį, bet tai bus tik slauga. Kai kurių gyvenimo trajektorijų nepakeisi, kad ir ką darytum.

Grįžusi namo stropiai šaldau tvinksintį delną ir net nepastebiu, kad jau gerokai po vakarienės, o Ašerio nėra namie.

Pirmą kartą tai nutiko dėl slaptažodžio.

Buvau tik prisiregistravusi feisbuke, kad galėčiau matyti savo brolio Džordano ir jo žmonos Selenos nuotraukas. Kol Breidenas mokėsi rezidentūroje Masačusetso bendrosios ligoninės širdies chirurgijos skyriuje, mudu gyvenome rudų plytų name Masačusetso alėjoje. Didžioji baldų dalis buvo pirкта priemiesčių, į kuriuos važiuodavome savaitgaliais, kiemų išpardavimuose. Vieną geriausių laimikių nutvėrėme iš senyvos moters, kuri kraustėsi į slaugos namus. Ji pardavinėjo senovinį stalą, kurio kojos baigėsi išdrožtais nagais (sakiau, kad tai grifo nagai, Breidenas tvirtino, kad erelio). Baldas akivaizdžiai buvo antikvarinis, tik kažkas nulupo originalią apdailą, taigi jis nebuvo labai vertingas, bet, svarbiausia, galėjome jį įpirkti. Tik grįžę namo aptikome slaptą stalo skyrelį – nedidelę siaurą lentelę tarp medinių stalčių, kuri atrodė kaip papuošimas, bet ją atitraukę radome vietelę dokumentams ir kitiems popieriams paslėpti. Nudžiugau tikėdamasi, kad sena slaptvietė bus pilna aukso luitų arba ten gulės aistringas meilės laiškas, bet viduje radome tik sąvaržėlę. Buvau beveik pamiršusi tą skyrelį, kol prireikė susigalvoti feisbuko slaptažodį ir rasti vietą, kur užrašius jį paslėpti tam kartui, kai neišvengiamai jį pamiršiu. Ar rastum geresnę vietą nei tas slaptas skyrelis?

Antikvarinį stalą pirkome, kad Breidenas galėtų prie jo mokytis, tačiau supratęs, jog jo nešiojamasis kompiuteris stalui per didelis, baldas tapo puošmena, įgrūsta į tuščią vietą nusileidus laiptais iš antro aukšto. Numesdavome ant jo automobilio raktelius, pasidėdavau ten savo rankinę, kartais pastatydavome vazoną su augalu, kurio dar nebuvo spėjusi numarinti. Todėl ir nustebau vieną vakarą radusi Breideną sėdintį prie stalo ir knebinėjantį slaptąjį skyrelį.

– Ką čia darai? – paklausiau.

Jis iškišo ranką ir pergalingai ištraukė popieriaus skiautę.

– Žiūriu, ką nuo manęs slepi, – atsakė.

Jo žodžiai nuskambėjo taip absurdiškai, kad nusijuokiau.

– Aš atvira knyga, – pasakiau jam ir ištraukiau iš rankų popierėlį. Jis kilstelėjo antakius.

– Kas ten parašyta?

– Mano feisbuko slaptažodis.

– Tai?

– Tai, – atkartojau, – jis mano.

Breidenas susiraukė.

– Jei neturėtum ko slėpti, parodytum jį man.

– Ką, tavo manymu, veikiu feisbuke? – skeptiškai paklausiau.

– Tai tu man pasakyk, – atšovė Breidenas.

Užverčiau akis. Tačiau man nespėjus nieko atsakyti, jis staigiai sugriebė popieriaus lapelį.

PIPIRAS70. Tai buvo užrašyta ant lapelio. Mano pirmojo šuns vardas ir mano gimimo metai. Visiškai neoriginalu; Breidenas būtų galėjęs jį atspėti. Bet mane tiesiog suerzino šis kvailas ginčas, todėl trūktelėjau lapelį, kol Breidenas jo neperskaitė.

Tada viskas pasikeitė – tonas, atmosfera. Oras tarp mūsų nustojo judėti, Breideno vyzdžiai išsiplėtė. Jis ištiesė ranką, kuri buvo greita lyg gyvatė, ir sugriebė mano riešą.

Instinktyviai ištraukiau ranką ir nuskubėjau laiptais į viršų. Jis bėgo paskui tarsi griaustinis. Iš mano lūpų veržėsi jo vardas. Tai buvo absurdiška; tai buvo kvaila; tai buvo žaidimas. Bet neatrodė kaip žaidimas atsižvelgiant į tai, kaip stipriai plakė širdis.

Vos pasiekusi miegamąjį staigiai užtrenkiau duris. Priglaudžiau prie jų kaktą ir mėginau atgauti kvapą.

Breidenas atidarė jas petimi taip stipriai, kad įskilo stakta.

Nesuvokiau, kas nutiko, kol akyse pasidarė balta ir tarpuakyje pajutau smūgį. Paliečiau nosį ir ant pirštų liko kraujo.

– O Dieve, – sumurmėjo Breidenas. – O Dieve, Liv. Jėzau. – Jis trumpam dingo, o tada prie mano veido prispaudė rankšluostuką ir vesdamas prisėsti ant lovos glostė man plaukus.

– Man atrodo, kad lūžo, – springdama ištariau.

– Leisk pažiūrėti, – pareikalavo. Atsargiai atitraukė kruviną rankšluostį ir švelniai kaip tikras chirurgas palietė antakių kraštą, kaulą po akimis. – Nemanau, – nervingai ištarė.

Breidenas nuvalė mano veidą taip švelniai, tarsi būčiau išlieta iš stiklo, tada atnešė ledo. Veriantis skausmas buvo jau praėjęs. Nosį gėlė, ji buvo užsikimšusi.

– Pirštai sušalo, – pasakiau nuleisdama maišelį su ledu, Breidenas perėmė jį ir atsargiai priglaudė man prie nosies. Pastebėjau, kad jo rankos dreba ir jis negali pažiūrėti man į akis.

Matyti jį tokį sukrėstą kėlė daugiau skausmo nei pats sužeidimas. Todėl uždėjau delną jam ant rankos ir ėmiau raminti.

– Man nereikėjo stovėti taip arti durų, – sumurmėjau.

Galiausiai Breidenas pažvelgė į mane ir lėtai linktelėjo.

– Ne. Nereikėjo.

Išsiunčiau Ašeriui keletą žinučių, bet jis neatrašo. Kiekviena tų žinučių vis piktesnė. Rodos, jis be problemų pertraukia įprastą gyvenimo tėkmę rašinėdamas žinutes savo merginai ir Dirkui, tačiau kartais, kai tik užsigeidžia, ima labai atsirinkti, su kuo bendrauti. Tikriausiai kas nors pakvietė vakarienės ir jis nepasivargino man pranešti.

Nusprendžiu, jog kaip bausmę liepsiu jam sutvarkyti šakas, kurios tebeguli sumestos verandoje, nes bitės įgeltą ranką skauda per smarkiai, kad baigčiau ruošti girliandą.

Virtuvėje ant stalo guli nedidelis į laikraštį įsuktas ryšulys, paėmusi jį išvynioju. Jis netyčia papuolė į dekoracijų dėžę, bet turėtų gulėti su kalėdiniais eglutės papuošimais. Šis mano mėgstamiausias – rankų darbo mėlynas ir baltas stiklinis burbulas, viršuje nutekėję sustingusio stiklo lašai, pro vieną jų perverta vielutė žaisliukui pakabinti. Ašeris pagamino jį man, kai buvo šešerių, tada jau buvau palikusi Breideną Bostone ir pareikalavusi skyrybų. Tą rudenį turėjau kioskelį apskrities mugėje, pardavinėjau medų ir vaško gaminius, o Ašeris susidraugavo su stiklą pučiančia amatininke ir ji pakvietė jį apžiūrėti dirbtuvių.

Nieko man nesakiusi padėjo sūnui pagaminti eglutės žaisliuką. Man jis be galo patiko, be to, tikras stebuklas, kad buvo lyg laiko kapsulė. Tame trapiame burbule buvo įamžintas mažojo Ašerio iškvėpimas. Nesvarbu, kad jis užaugo ar koks didelis tapo, visuomet turėsiu šį prisiminimą.

Staiga suskamba mano mobilusis.

Ašeris. Jei nerašo žinutės, vadinasi, žino, kad pykstu.

– Tikiuosi, turi gerą pasiteisinimą, – pradedu, bet jis mane pertraukia.

– Mama, man reikia tavęs, – prabyla sūnus. – Aš policijos nuovadoje.

Užspausta gerkle pakyla žodžiai:

– Ką? Ar tau viskas gerai?

– Aš... Man... ne.

Pažvelgiu žemyn į rankoje laikomą žaisliuką, praeities dalelę.

– Mama, – kreipiasi Ašeris, jo balsas užlūžta. – Man atrodo, kad Lilė mirė.

Lilė | 1

2018 M. GRUODŽIO 7 D.

Įvykio diena

Nuo pat tos akimirkos, kai mano šeima sužinojo, jog turės kūdikį, tėtis norėjo berniuko. Tačiau gavo dukrą: gal kai kuriais atžvilgiais ir berniukišką, tačiau ne tai, ko būtų troškęs. Jis nepamiršdavo man kasdien priminti, kaip jį nuvyliau, – ne dėl ko nors, ką padariau, tiesiog dėl to, kas esu.

Kartais man atrodydavo, kad su fechtavimosi apranga jam labiausiai patikau todėl, kad per kaukę negalėjo išvelgti mano veido.

Galėjau jam pasakyti: *ne visada gausi tai, ko nori**. Visi žino tą *Rolling Stones* dainą, bet ar žinojot, kad grodamas gitara Keitas Ričardas nuima žemąją E stygą? Kartą, labai seniai, kai ta daina užgrojo mašinoje per radiją, papasakojau tai tėčiui.

Jis išjungė garsą. Kurį laiką važiavome tyloje, tada jis galiausiai pasakė: *Tu nežinai visko*.

Norėjau ant jo užrikti, bet nepasakiau nieko: neblogo strategija bendraujant su tėčiu. *Aišku*, kad žinau ne viską. Bet norėjau žinoti.

Praėjusią vasarą, kai su mama išvykome iš Reiso kyšulio ir pa-traukėme į Naująjį Hampšyrą, ji pasakė, jog *tai mūsų antras šansas*, – daug galvojau apie tai, kad ji pasakė *mūsų*, tarsi tai būtų ir jos šansas.

Važiavome vadinamuoju vaizdingu maršrutu palei šiaurinį įlankos

* Grupės *Rolling Stones* daina *You Can't Always Get What You Want*.

kraštą, per laukinę gamtą. Mamai patinka nuošalūs keliai. Tai buvo ilgos mūsų kelionės į rytus pradžia, ji truko dešimt dienų, įskaitant sustojimus, kai apžiūrinėjome koledžus ir ėjome į perklausas. Svarsčiau, ar kada nors grįšiu.

– Viskas gerai, Lile? – paklausė mama.

Žiojau si sakyti, kad viskas gerai, nes jai reikėjo tai išgirsti, tačiau užgniaužė gerklę. Nuisukau, tarsi būčiau susižavėjusi greitkelio ženklais. „Kitas išvažiavimas: Valėjas.“

– Tiesiog jaučiuosi tokia chaotiška.

Mama ištiesė ranką ir sugriebė mano delną.

– Tu ne chaotiška, – patikino ji. – Tu didvyrė.

Žvilgtelėjau žemyn į randus ant riešų. Svarsčiau, ką pagalvos mokiniai naujojoje mokykloje, jeigu juos pamatys. Galėčiau ant riešo užsimauti plaukų gumytę arba kurį laiką nešioti draugystės apyrankes. Kad paslėpčiau randus. Svarsčiau, ar tai bus nauja pradžia, kaip mama ir norėjo, ar vis dėlto tas pats šūdas.

– Nesu didvyrė, – pasakiau mamai. – Tiesiog pagaliau išsiaiškinau, kaip nustoti liūdėti.

Ašeris vis kartoja: *Turiu tau geriausią pasaulyje Kalėdų dovaną! Tokia gera, kad gausi ją iš anksto.* Maja mano, kad jis padovanos man savo senelės žiedą.

– Anksčiau ji veždavosi mus kartu į beprotiškas keliones, – pasakojo Maja. – Kartą nusivežė į Kalėdų Senelio kaimelį – liepos mėnesį, – buvo *jėga*, nes ten vidurvasaryje gamina tikrą sniegą. Ašeris iškėlė sceną, nes norėjo toliau leisti keliu į Šešių Ginklų miestelį ir pavaidinti kaubojų, todėl pasilikome ten per naktį, visiškai neplanuotai, šūdiname motelyje, kur su Ašeriu miegojom vienoj lovoj. – Tada Maja pažvelgė į mane, tarsi tik dabar suvokusi, ką pasakė. – Na, supranti, buvom gal šešerių, tai tikrai neturi pavydėt.

Nepavydžiu, bent jau ne dėl to, kaip ji mano. Tačiau Maja pažįsta Ašerį nuo tada, kai jiedu kartu lankė darželį. Tai ta jo gyvenimo dalis,

kuri niekada nepriklausys man, ir kartais taip trokštu pažinti visas nepažintas jo puses, lyg jau dešimtmečius badaučiau, o Ašeris būtų manęs laukianti puota. Ir kaskart primenu sau: nors kadaise Maja su juo žaidė namus, aš esu ta, kurią jis nupiešė šį rudenį – surištais plaukais, be palaidinės, vilkinčią rudens saulę kaip apsiaustą.

Ašeris bus čia bet kurią akimirką. Dar kartą žvilgtelium į veidrodį. Naujojoje Anglijoje gruodis, tai bikinio nesirengsiu. Mano plaukai ataugo, dabar jie ilgi ir susigarbanoję – nekirpau nuo tada, kai atsi-kraustėme į rytus. Įsivėriau lazurito auskarus, su jais akys panašės-nės į brangakmenius, o ne į druskos pelkę, ir vilkiu palaidinę, kurią su Maja praėjusią savaitę radome hipių parduotuvėje. Ji ne ilgomis rankovėmis, o trijų ketvirčių, bet man nerūpi, kad Ašeris pamatys randus. Jis jau žino visą istoriją.

Sako, kad jam nerūpi, bet rūpi man.

Nusileidžiu laiptais. Mama sėdi prie židinio su taure vyno. Te-bevilki Nacionalinės miškų priežiūros tarnybos uniformą – rusvai žalios spalvos marškinėlius ir žalias kelnes. Ant marškinėlių virš kairės krūties puikuojasi ženklelis, o virš kišenės dešinėje pusėje – vardo kortelė: Eiva Kampanelo. Ant vienos rankovės matyti žalias kvadratėlis, kuriame pavaizduota auksinė pušis ir raidės, iš kurių susideda žodžiai JAV, virš jo – *Miškų priežiūros tarnyba*, o apačioje – *Žemės ūkio skyrius*.

Jos sidabrinė kaubojiška skrybėlė apversta guli ant žemės šalia Boriso. Vadinu jį juoduoju labradoru, bet jis labiau pilkas.

PENKIOS PRIEŽASTYS, KODĖL MANO MAMA KIETA

5. Ji gali susekti bet ką: laukines kates, juodąjį lokį, dygliakiaules, korali-nes gyvates, oposumus. Taip pat žmones. Kai pirmą kartą atsivedžiau namo Ašerį, kitą dieną radau mamą spoksančią į jo bato išspaudą purve. Paklausiau: *Kas yra?* Ji atsakė: *Tavo vaikinio dominuojanti koja yra kairė, taigi jis tikriausiai kairiarankis.*

4. Ji man padėjo įsiminti Zodiako ženklų eiliškumą išmokydama šio sakinio: *Avinai jautė dvynių vėžes; liūtas mergino svarstyklėmis skorpioną, šaudydamas ožiaragių į vandenų žuvis.*
3. Ji žino, koks mazgas reikalingas kiekvienoje situacijoje ir kaip tiksliai jį surišti: balnakilpę, gelbėjimosi kilpą, audėjo mazgą, tikrąjį mazgą. „Ir tada yra Gordijaus mazgas, – sako ji. – Kurį galima atrišti tik kardu.“ Ar mama turi lenktą dekoratyvinį kardą, kurį įsigijo Japonijoje ir pakabino ant sienos virš židinio? Taip. Sako, kad jis vadinamas *katana*.
2. Kai baigė Sirakjuso universitetą ir gavo miškininkystės diplomą, mama jau buvo šokusi parašutu, laipiojusi uolomis, šokinėjusi guma ir nardžiusi narve su rykliais. Be to, manau, kad grupės *Grateful Dead* koncertuose buvo penkiolika kartų, nors apie tai kalbėti nemėgsta. Sako, kad tebeniršta ant Džerio Garsijos, kad „mirė kaip į krantą išmestas banginis“.
1. Geriausia jos draugė esu aš; antra geriausia jos draugė yra ji pati. Vadinu ją *Mama Reindžere*. Iš išorės ji atrodo rami, gero būdo moteris. Tokia ir yra, nebent sugalvosi pakenkti jos dukrai. Tada ji nusiims savo reindžerės skrybėlę ir pasakys: *Ponaiti, ką tik padarei rimtą klaidą.*

Mama pažvelgia į mane ir pavargusi nusišypso. Šį rudenį ji atrodo vis labiau išsekusi – iš dalies todėl, kad parko prižiūrėtojos darbą Reiso kyšulyje iškeitė į darbą biure Naujojo Hampšyro Miškų priežiūros tarnyboje. Bent jau *manau*, kad todėl yra pavargusi, – bet gali būti ir kitų priežasčių, susijusių su manimi.

– Gražiai atrodai, – pagiria mama.

– Na, o tu atrodai išsunkta. Ar viskas gerai?

Ji gurkšteli vyno ir nusišypso.

– Viskas gerai. Nesijaudink. – Ant kairio jos peties guli ilga kasa.

Man dingteli: *Borisas ne vienintelis žilsta.*

– Per vėlu. Vis dėlto jaudinuosi. Jei nedarbi, tada miegi. Arba kalbiesi su šunimi.

Ji vėl nusišypso.

– Jis puikus klausytojas.

– Mama, Borisas kurčias.

Mama pažvelgia į šunį.

– Mano paslaptys su juo saugios.

– Turi paslapčių? – paklausiu ir tik iš dalies juokauju.

Ji numoja ranka.

– Ašeris kažkur tave vedasi? Sekmadienio vakarą?

– Įteiks man išankstinę Kalėdų dovaną. Sako, ji per gera, kad laukčiau.

Mama linkteli.

– O ką tu dovanosi jam? – Ji griežtai į mane pažiūri ir galbūt tu-
rėčiau įžvelgti šiame klausime užslėptą prasmę.

– Kalėdos dar tik už dvidešimt trijų dienų, – atsakau. – Iš kur man žinoti?

Ji dar kartą gurkšteli *Chablis*.

– Tikiuosi, kad jo *didžiulė dovana* bus įteikta viešumoje? Ir jos gavėja bus pilnai apsirengusi?

– O aš tikiuosi, kad abi apsimesime, jog ką tik šito nepasakei, – atšauku. – Kalėdų dovanos vis viena yra kvailos. Visiškas tradicijos iškraipymas.

Mama padaro pauzę prieš prabildama.

– Ir apie kokią gi tradiciją kalbame?

– Apie Tris karalius. Jeigu tie trys išminčiai iš *tiesų* egzistavo, jie neaplankė Jėzaus tą naktį, kai jis gimė. Tai nutiko po kelių savaičių, o gal net ir po kelerių metų.

Mama kilsteli antakį.

– Tai dabar skaitai Bibliją?

– Skaitau viską, – pareiškiu.

Mama pakelia nuo žemės skrybėlę ir pakabina ją ant atsikišusio židinio akmens.

– Žinau tik tai, – pradeda ji, – kad dovanoti kitiems dovanas smagu. Jei abu nesat nuogi.

– O Dieve. Baik. Tiesiog baik.

Mama nusijuokia.

– Taip ir sakyk Ašeriui, kai jis įteiks tau tą ypatingąją dovaną. Telefone dzingteli žinutė; Ašeris jau čia.

– Vilką mini, vilkas čia, – pareiškiu. Borisas nepakelia galvos. Apsivelku sunkią pūkinę striukę ir užsimaunu pirštines, tada žvilgteliu į savo atvaizdą koridoriaus veidrodyje.

– Lile, – kreipiasi mama, – atrodai tikrai gražiai.

Nusišypsau jai ir išlekiu pro duris į šaltą Naujojo Hampšyro vakarą. Senutėlis Ašerio džipas laukia įvažoje. Lengvai sninga, snaigės tingiai leidžiasi žibintų apšviestuose kūgiuose. Atidarau dureles ir ten sėdi jis, pasipuošęs šypsena, suskaldančia jo veidą į kelias dalis, ir žiūri tomis žaliomis akimis, kurios man primena birželį, kai viskas žydi. Jis pasilenkia manęs pabučiuoti ir tas bučinys neįtikėtinai stipriai nukrato elektra; širdis šokteli krūtinėje tarsi iš naujo užvedamas variklis.

Po minutės, o gal ir po viso gyvenimo jis atsitraukia.

– Pasiruošusi? – paklausia. Įjungia atbulinę pavarą.

Patraukiame keliu. Tyliai groja radijas, kažkokia senos muzikos stotis. Uždedu delną ant Ašerio rankos, kai jis pakeičia pavarą. Jis trumpam žvilgteli mano pusėn.

– Na? – paklausiu.

– Na ką?

– Ar duosi man užuominą?

Jis apsimeta, kad įtemptai svarsto.

– Hmm, manau, kad ne.

– Ar ilgai būsim išvykę? Nepasiėmiau dantų šepetėlio.

– Pasistengsiu tave grąžinti namo iki ryto, – pažada Ašeris.

Per radiją grojančioje dainoje dzingteli kasos aparatas, atpažįstu kūrinį. *Pink Floyd* daina *Money*. Tėtis dažnai ją dainuodavo.

– Dieve, nekenčiu šitos dainos, – sumurmu.

Ašeris žvilgteli į mane.

– Nori, kad perjungčiau stotį?

Papurtau galvą.

– Ji parašyta septynių ketvirtinių metru. Labai keista.

Ašeris kurį laiką nieko nesako.

– Tai tave suezino metras?

Nenoriu į tai gilintis.

– Žinai, kas dar parašyta tokiu metru? *The Beatles* daina *All You Need Is Love*. Ir *Blondie* kūrinys *Heart of Glass*. Dar *Soundgarden* daina *Spoonman*.

Ašeris nusišypso.

– Negaliu patikėti, kokius dalykus įsimeni.

Kurį laiką abu nutylame. Neištariame to garsiai, bet abu galvojame: *Būtų smagu, jei tam tikrus dalykus galėtum pamiršti.*

Važiuojame Adamso link. Mums iš dešinės tankus pušynas. Tuo miškeliu palei Sleid Bruką driekiasi takas nuo Prezidento aikštės beveik iki pat mano namų. Pirmą savaitę, kai atsikraustėme, ėjau tuo taku ir radau kažką panašaus į lokio išmatas.

– Niekada nesu mačiusi lokio, – sakau Ašeriui.

– Nesibaimink, – taria jis. – Papasakotum jam apie popmuzikos dainų metrus. Net nespėtum susivokti ir jis jau gulėtų tau prie kojų. Galėtum pakasyti pilvą.

– Mama sakė, kad keliaujant per vietas, kur galima sutikti grizlių, reikia nešiotis varpelį.

Ašeris neužtikrintai pažvelgia į mane.

– Ar Reiso kyšulyje buvo lokių?

– Na, grizlių nebuvo. Jie Marino apygardoje išnykę jau šimtus metų. Tačiau prieš kelerius metus pasirodė juodasis lokys. Ėdė šiukšles už picerijos.

Ašeris nusijuokia.

– Kas yra? – paklausiu.

– Tiesiog svarstau, kokią picą mėgsta lokiai.

– Gal „Havajų“?

– Niekam nepatinka „Havajų“ pica. Net ir lokiams.

– *Užsičiaupk*, – paprieštarauju. – „Havajų“ pica yra jėga.

– Lile, jei mėgsti „Havajų“ picą, bijau, kad tai gali būti paskutinis smūgis mūsų santykiams. – Bet jis šypsosi ir man dingteli: *Eina sau, negaliu patikėti, kad jis mano.*

Pravažiuojame operą, prie įėjimo matau afišą: „Baltųjų kalnų simfoninis orkestras. Mocarto koncertas.“ Ar Ašeris vežasi mane į Mocarto koncertą? Ar tai ir yra didžioji staigmena? Tačiau jis važiuoja toliau.

Prezidento aikštėje sniegas krenta ant Franklino Pirso skulptūros.

– Vargšas vyrukas, – sakau. – Atrodo, jam šalta.

– Jis pripratęs.

– Jo sūnus žuvo traukinio avarijoje kelis mėnesius iki jam tampant prezidentu, – tyliai priduriu. – Tam vaikui buvo vos dešimt metų. Pirsas niekada su tuo nesusitaikė. – Važiuojame per geležinkelio bėgius, už mūsų lieka senasis malūnas. – Žmonėms dažnai atsitinka kas nors blogo ir visiškai juos sugniuždo. Jie pavirsta vaiduokliais. – Jaučiu, kad Ašeris žiūri į mane. Pabandau užtempti striukės rankovę ant dešinės rankos riešo.

– Tu ne vaiduoklis, – sako Ašeris.

Skamba ironiškai, nes esu beveik įsitikinusi, kad Ašeris yra vienintelis tikrai mane matantis žmogus.

Įsukame į A-1 greitkelio užkandinės stovėjimo aikštėlę.

– Pasiruošusi? – klausia Ašeris ir išjungia variklį.

– Ar čia mano staigmena? – klausiu žvelgdama į užkandinę. Prie vieno staliuko vyras geria kavą, o nuobodžiaujanti padavėja už prekystalio skaito laikraštį. Stengiuosi užgniaužti nusivylimą.

O Ašeris spinduliuoja nekantrumu.

– Einam, – paragina jis.

Pakylame laiptais į užkandinę, Ašeris atidaro man duris. Įžengiu vidun ir iškart užuodžiu gruzdintas bulvytes ir kavą. Padavėja pakelia akis nuo laikraščio.

Tą patį padaro ir prie staliuko sėdintis vyras.

Nemačiau jo dvejus metus. Nesu mačiusi jo su barzda. Ji beveik visa pražilusi.

– Tėti? – išlemenu.

– Labas, čempione, – pasisveikina jis atsistodamas.

– Linksmų Kalėdų, Lile, – ištaria Ašeris.

To negali būti. Tai nebe mano gyvenimas. Tačiau štai stovi Ašeris ir šalia jo mano tėtis, tarsi kalis ir vanduo. Bet kurią akimirką pasigirs sprogimas.

Viskas aplinkui ima suktis, paniškai žvalgausi pirma į tėtį, tada į Ašerį. *Kas per šūdas?* – noriu pirmiausia jo paklausti. Iš visų dovanų, kurias galėjai man įteikti, atvežei mane susitikti su žmogumi, kurio nekenčiu labiausiai.

Po penkių minučių jau sėdžiu ant suoliuko kitoje miesto aikštės pusėje, į plaukus krenta sniegas. Vienintelis miesto šviesoforas blyksi geltona šviesa.

Išsitraukiu telefoną ir gerą minutę į jį spoksau. Noriu pasikalbėti su kuo nors, kas mane *pažįsta*. Tačiau kas tas žmogus, jeigu ne Ašeris?

Mano mama, tačiau negaliu jai pasakoti apie *šitai*.

Tikriausiai galėčiau paskambinti Majai, bet žinau, kad ji bus Ašerio pusėje. Taip būna visada.

Todėl sugniuždyta sėdžiu ant parko suolo, ant švytinčio telefono ekrano krenta sniegas, kol ekranas aptemsta.

Paskutinį kartą tėtį mačiau fechtavimosi rungtynėse, jei neklystu, prieš dvejus metus. Stovėjau aikštelėje, špagą ištiesusi į Hartshorno akademijos fechtuotoją. Praėjus vos trisdešimt sekundžių nuo kovos pradžios staigiai pašokusi nokautavau varžovą ir labai garsiai sušukau. O vaikis iš Hartshorno *suklykė* ir nubėgo prie savo suolo. Visi žiūrovai juokėsi, plojo. Teisėjas davė man tašką.

Tada nuo žiūrovų suolų atsklido balsas. Buvo praėję ketveri metai. Bet žinojau, kas ten, net nereikėjo atsisukti. Ir žinojau, kad jis girtas. Prisiminiau, ką reiškė turėti jį savo gyvenime, ką reiškė praleisti tiek daug laiko tokioje siaubingoje baimėje. Negalėjai žinoti, kurį tėtį gausi kiekvieną dieną. Kartais gaudavau gerąjį, kuris kreipdavosi į mane „čempione“.

Bet būdavo ir kitas.

Čia mano vaikas, sušuko jis. Čia...